

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84290,Folkierski-Wladyslaw.html>
2022-10-06, 12:39

Folkierski Władysław

FOLKIERSKI Władysław (24 X 1841, Warszawa – 24 IV 1904, Zakopane), matematyk, fizyk, inżynier kolejowy. Syn Piotra Aleksandra, obywatela ziemskiego, jednego z krajowych pionierów stosowania napędu parowego w rolnictwie.

W 1858 ukończył oddział matematyczno-fizyczny gimnazjum gubernialnego w Warszawie, 1860–61 studiował na wydziale inżynierii w Grossherzoglich Badische Polytechnische Schule w Karlsruhe, a następnie pogłębiał wiedzę jako wolny słuchacz w paryskiej École des Ponts et Chaussées. W 1863 uczestniczył w powstaniu styczniowym, walczył w oddziale im. Dzieci Warszawy, po bitwie pod Inowłodziami został mianowany porucznikiem. Następnie powrócił do Paryża, studiował na Sorbonie uzyskując licencjaty nauk matematycznych (1864) i nauk fizycznych (1870).

Jednocześnie 1868–71 wykładał mechanikę i budowę mostów w Szkole Wyższej Polskiej na Montparnasse; w 1869 był jednym z założycieli emigracyjnego Tow. Nauk Ścisłych w Paryżu, jego sekretarzem, redaktorem „Pamiętników”, a następnie wiceprezesem. Podczas wojny francusko-pruskiej 1870–71 wstąpił ochotniczo do armii francuskiej, w stopniu podporucznika służby elektrotechnicznej uczestniczył w obronie Paryża, wykazując się męstwem, za co został odznaczony Legią Honorową; w 1871 przyjął obywatelstwo francuskie. Opublikował *Zasady rachunku różniczkowego i całkowego z zastosowaniami* (Paryż 1870–72), uznane po latach w plebiscycie prasowym za najlepszą polską książkę naukową XIX wieku.

Zwerbowany przez E. Habicha wyjechał na pocz. 1874 do Peru, gdzie przez pierwsze lata zajmował się głównie nadzorowaniem budowy i konserwacji prywatnych linii kolejowych, przede wszystkim kolei Pisco-Ica (w której projektowaniu uczestniczył). Powołany do Rady Centralnej Inżynierów Rządowych, już w lipcu 1874 przedstawił jej

projekt specjalnego typu mostów wiszących własnego pomysłu, tanich i łatwych w transporcie oraz konstruowaniu. Opisał je w książce *Puentes hamacas* (1875).

W IV 1876 F. został mianowany dziekanem wydziału nauk ścisłych Universidad Mayor de San Marcos w Limie i kierownikiem Katedry Astronomii, Trygonometrii Sferycznej, Topografii i Geodezji. Powierzono mu też wykłady mechaniki i ogólnej teorii maszyn. Przeprowadził reformę tego wydziału, postulowaną i silnie popieraną przez prezydenta Peru, Manuela Pardo, unowocześniając w duchu europejskim program naukowy. Następnie, wybierany dwukrotnie na dziekana, pozostawał na tym stanowisku do 1885. Wykładał po hiszpańsku, który znakomicie opanował. Do końca pobytu w Peru reprezentował senat uczelni w Radzie Najwyższej Oświecenia Publicznego, gdzie przyczynił się również do zmodernizowania programu szkół średnich. Za te zasługi uniwersytet przyznał mu w 1886 doktorat honoris causa nauk matematycznych.

Jednocześnie zajmował się F. praktyką inżynierską, głównie związaną z kolejnictwem, kierował też budową linii telegraficznej Puno–Cuzco i oceniał jako ekspert złoża saletry. W 1878 opracował na zlecenie rządu plan naprawy zniszczeń sieci kolejowej spowodowanych przez powódź w pn. części kraju. Nadto, z upodobaniem oddawał się F. swym ulubionym studiom geodezyjnym, wyznaczając niektóre koordynaty, m.in. długość geograficzną Limy. W 1879 opublikował w czasopiśmie „El Siglo”, organie Tow. Miłośników Wiedzy, ważny artykuł na temat rektyfikacji planów topograficznych, podając w nim najbardziej przydatne metody określania współrzędnych geograficznych.

Po wybuchu w 1879 wojny z Chile o saletrę, F. fortyfikował porty La Punta i Callao. Ofiarą epidemii, które podczas wojny nawiedziły Peru, padła córka F., a on sam ciężko chorował przez kilka miesięcy. Mimo to, po zakończeniu działań wojennych z energią przystąpił do odbudowy południowej sieci kolejowej, którą następnie zarządzał, doprowadzając do kwitnącego stanu, m.in. przedłużając linię Mollendo–Arequipa–Puno do Cuzco. Reprezentował rząd w pertraktacjach z brytyjskimi towarzystwami kolejowymi w

celu zbudowania odgałęzienia Centralnej Kolei Transandyjskiej do okręgu górniczego Cerro de Pasco. Zarządzał też żegluga parową na jeziorze Titicaca. Natomiast badania przeprowadzone w 1974 przez B. Welther w Harvard University Archives w Cambridge, Massachusetts z rekomendacji prof. O. Gingericha nie potwierdzają sugerowanej przez J. Samujłę (PSB, t. 7, z. 31, s. 48–49) roli, którą F. miał odegrać w powstaniu amerykańskiego obserwatorium astronomicznego i stacji meteorologicznej w Arequipa. Kiedy w 1889 zadłużony rząd peruwiański zmuszony został do przekazania państwowej sieci kolejowej w ręce prywatne, F. wrócił do Europy.

Początkowo przebywał w Paryżu, pracując naukowo i pogłębiając wiedzę (m.in. uczęszczał na wykłady elektrotechniki w Conservatoire des Arts et Métiers). W 1892 wrócił do Galicji, pracował przy budowie linii kolejowych Stanisławów–Woronienka (1894–96) i Chabówka–Zakopane (1898–99), prowadził też inne roboty inżynierskie, m.in. instalował wodociąg przemysłowy w Kuźnicach. Wiele publikował, głównie we lwowskim „Czasopiśmie Technicznym” i w „Przeglądzie Technicznym”, od 1893 aktywnie działał w Tow. Politechnicznym, a TPN w Poznaniu mianowało go swym członkiem honorowym (1902). Nie udało mu się jednak uzyskać wykładów we lwowskiej Szkole Politechnicznej. Do końca życia otrzymywał propozycje objęcia wysokich stanowisk w Peru.

Jego syn, Władysław, był wybitnym profesorem filologii romańskiej, podczas II wojny światowej członkiem Rządu RP na uchodźstwie.

PSB (J. Samujłło); SBTP (B. Orłowski); SPPT (B. Orłowski).

W. Folkierski: *Epizod z oblężenia Paryża w roku 1870–1871*, „Tygodnik Ilustrowany” 1899, nr 16; tegoż: *Z Ameryki Południowej*, „Gazeta Warszawska” 1881, nr 91–119; L.A. Birkenmajer: *Udział Polski w uprawianiu i rozwoju nauk ścisłych*, Kraków 1918; B. Orłowski: *Osiągnięcia inżynierskie Wielkiej Emigracji*, Warszawa 1992; ; „Biblioteka

Warszawska" 1904, t. 2, s. 631–632; „Boletin de Minas, Industria y Construcciones" (Lima) z 20 X 1904; „Czasopismo Techniczne", Lwów 1904, nr 15; „Gazeta Warszawska" 1904, s. 97; „Kurier Warszawski" 1901, nr 9 i 12; „La Prensa" (Lima) z 25 X 1905; „Tygodnik Ilustrowany" 1904, nr 18; „Przegląd Techniczny" 1904, nr 18; „Roczniki TPN Poznańskiego" 1904, s. 161–162; „Wiadomości Matematyczne" 1904, t. 8; Archiwum PAN w Warszawie: rkps III-132.

Bolesław Orłowski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)